

IN MEMORIAM

LAIN PEEP
30.06.1932–23.10.2001

Laine Peep (neiuna Kose) sündis 30. juunil 1932. aastal Kiviõlis. Keskkhariduse omandas ta Kiviõli 1. Keskkoolis, mille lõpetas 1950. a. Järgnes kahekordne stuudium Tartu ülikoolis: 1950–1956 eesti keel ja kirjandus ning eriprogrammi alusel loogika ja psühholoogia, aastatel 1962–1966 veel raamatukogundus ja bibliograafia. Ta enda sõnul mõjutasid erialavalikut huvi psühholoogia vastu ja elu paratamatusest tulenevad nõuded. 1960–1962 oli ta ülikooli juures filosoofia aspirant, pikemat aega (1961–1986) ka filosoofia õppejõud. Psühholoogia oli meelepärane aine, andes aluse inimesetundmises; raamatukogundus ja bibliograafia andsid lisaks süsteemsele erialaharidusele ka kultuuriloolised teadmised raamatukogust kui institutsioonist.

1956–1960 töötas ta Tartu Linna Keskraamatukogus teenindusosakonna juhatajana.

Ligi 30 aastat, 1962–1990, oli Laine Peep Tartu ülikooli raamatukogu direktor.

30-aastase noore naise kutsus direktori ametikohale tollane Tartu ülikooli rektor Feodor Klement. Koos ülikooliraamatukogu tööga tuli L. Peepul end kiiresti kurssi viia ka ehitusprobleemidega: käisid Toome hoone rekonstrueerimistööd, et pisutki leevendada tööd halvavat ruumikitsikust nii lugemis- ja tööruumides kui ka hoidlates. Tuli luua tugev vundament hoonele, kuid ka arenevale ülikooli raamatukogule.

Direktor mõistis, et ainsaks lahenduseks saab olla uus hoone. Kellel muul, kui temal, tuli veenda ja tõestada ägedates vaidlustes ülikoolis endas, ministeeriumides, parteikomiteedes ja ajakirjanduses uue maja vajalikkust. Tihedad ja kasulikud olid kontaktid nõukogude kolleegidega, kindla eesmärgiga lähetused viisid Moskvasse, Tomskisse, Novosibirskisse, Saraatovi, Vilniusesse, Riiga jm. Tol ajal harukordse rahvusvahelise tunnustusena oma erialatöele oli Laine Peepul võimalik osa võtta Rahvusvahelise Raamatukoguhenduste Liidu (IFLA) aastakoosolekutest (1968–1980). Neil reisidel sai ta ise näha vastvalminud raamatukoguhooneid Soomes, Austrias, Ungaris, Poolas, Tšehhoslovakkias, Prantsusmaal, Saksa FV-s ja Ameerika Ühendriikides. 1968. a. valmis tulevase raamatukoguhoone eelprojekt, mille lähteülesande jaoks uuriti ja kirjeldati põhjalikult kõiki raamatukogutöö protsesse ning võeti arvesse rahvusvahelist kogemust. Uue hoone projekti lähteülesande koostamisest kuni ehituse valmimiseni oli Laine Peep mõistuse ja südamega asja juures.

22. veebruaril 1982 avati Tartu Ülikooli Raamatukogu uus hoone, mis oli sel ajal üks funktsionaalselt läbimõeldum. Sellega oli Laine Peep teinud oma aja raamatukogunduses tähelepanuväärse elutöö. Sündinud aastal, mil Tartu ülikool tähistas oma 300. aastapäeva, sai Laine Peep tähtsaimaga oma elus valmis *alma mater*'i 350. aastapäevaks.

Neil töörohkeil aastail kujundati Laine Peebu eestvõttel ka raamatukogu sisulist külge. Alustati mitme uue suunaga, näiteks: regulaarsed teaduskonverentsid arvukate külalistega (1965), intensiivne kirjastustöö (raamatukogu tööd TÜ toimetiste sarjas (1968), TÜ bibliograafia-aastaraamatud (1962), *Raamat-aeg-restaureerimine* (1969), seeria *Publicationes Bib-*

liothecae Universitatis Litterarum Tartuensis (1973) jmt.), noorte kolleegide kaasamine raamatukoguküsimuste uurimisse, bibliograafide ettevalmistamine Tartu ülikoolis individuaalprogrammide abil. Ta oli ise innukas tegija, luues ja hoides oma ümber tugevat meeskonda. Tal oli häid ideid kollektiivi liitmiseks, tema ajal sillutati teed traditsioonidele: raamatukogu märk (1970), Morgensterni medal (1970), võistlusmäng "Informiin" üliõpilastele (1965), tänukirjad tehtu eest (1981), tihedad tööalased sidemed Eesti raamatukoguhoidjate vahel.

Laine Peep esines paljudel konverentsidel ja avaldas mitmes keeles probleeme püstitavaid artikleid (u. 170) raamatukogu juhtimise, bibliograafia ning teabetöö ja lugemispühholoogia alal, võites tunnustuse kolleegide hulgas nii kodu- kui ka välismaal. Seda tõestas Laine Peebu valimine IFLA ülikooliraamatukogude (1977) ja raamatukogunduse teooria (1978) sektsiooni alalise komitee liikmeks.

Ta oli suurepärase kõneleja ka raadios ja televisioonis, tutvustades innukalt ülikooli raamatukogu varasid, tunnistades raamatuvaramu sisu mitmekülgset ning kultuuri- ja teadusloolist tähtsust. (Üks kommentaar tema esinemistele: mitmete esitatud seisukohtadega pole küll võimalik nõustuda, kuid Laine Peepu on väga huvitav kuulata!)

Oma töö eest pälvis Laine Peep Eesti NSV teenelise kultuuritegelase aunimetuse (1975), teda autasustati ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga (1982) ning NSVL Ministrite Nõukogu preemiaga (1983). Tartu Ülikooli rektor Jüri Kärner tänas teda aastakümneid tehtud kangelasliku töö eest TÜ nõukogu koosolekul 2. märtsil 1990. aastal.

Uus raamatukogumaja oli valmis saanud. Üliõpilased, õppejõud ja teadlased olid raamatukogu omaks võtnud, selle tegevus oli sisukas. Eesmärgid olid saavutatud, tööpingedki mõneti maandatud. Ühiskonnaelu põhjalikud muutused tõid kaasa uusi võimalusi ja väljakutseid, millest mõnigi võis saada ükskõik kellele komistuskiviks isegi sissetallatud kindlal teerajal.

Tartu Ülikooli põhikirja järgi muudeti raamatukogu direktori ametikoht valitavaks. 1990. aasta konkursil Laine Peep ei kandideerinud. Ta pensioneerus. Kuna sunnitud jõudeolek ei olnud meelepärane, alustas ta tegevust raamatukaubanduse alal, olles omaloodud aktsiaseltsi "Ant" omanik ja juhataja. Tasapisi aga halvenes tervis.

Sisurikka erialase tegevuse kõrval oli Laine Peebule väga oluline ka perekonnaelu. Tema lapsepõlvkodust pärinesid õed Maie ja Anneli. Abiellunud Harald Peebuga, sündisid peresse tütre Karin ja Maret. Vanaemarõõmud ja -mured olid seotud tütrepoeg Endliga. Oma legendaarse tädi üle tunneb uhkust õepoeg Märt. Laine Peebust kui perenaisest olid vaimustatud nende külalised. Ka Tartu uhkeimad koerad kuulusid talle.

Laine Peep oli väga emotsionaalne ja keerulise loomuga inimene. Suurte muutustele ajal tekkis rohkem pingeid nii tööalaselt kui ka inimloomuste vahel. Varasem usalduslik vaherkord raamatukogu kollektiiviga oli haihtunud, see ei taastunudki. Tema tegevuse hiilgeaeg ja elutööna tehtu aga jääb!

Pikaajalise ja sisuka tööga Tartu ülikooli raamatukogu direktori ametikohal asetub Laine Peep oma varasemate teenekate eelkäijate Karl Morgensterni ja Friedrich Puksoo kõrvale. Kaasaegsete mälestustesse jääb Laine Peep sihikindla, sõnaka ja tegusa inimesena.

Malle Ermel, Maare Kümnik, Mare Rand